

Ukrajinska kriza i evropske integracije iz perspektive Srbije

SADRŽAJ

**Evropska perspektiva Ukrajine:
Mesto spoticanja**

**Evropski odgovor na Ukrajinsku krizu:
Zajedno i solidarno**

**Domaća ekonomija:
Između ruskog gasa i evropske perspektive**

**Srbija i zajednička spoljna i bezbednosna
Politika Evropske unije: od prilike do neprilike**

IMPRESUM

Izdavač: Beogradska otvorena škola (BOŠ)

Bulevar oslobođenja 177, 11000 Beograd, Srbija

www.bos.rs

Autori: Bojana Džulović, Branislav Cvetković, Miljana Jovanović

Urednici: Bojana Džulović, Branislav Cvetković, Miljana Jovanović

Dizajn i prelom: Hristina Ćirić

Ova analiza je nastala u okviru projekta „Civilno društvo za unapređenje pristupanja Srbije Evropskoj uniji”, koji realizuje Beogradska otvorena škola uz podršku Švedske. Stavovi i mišljenja autora izneti u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno i mišljenje donatora.

Evropska perspektiva Ukrajine: Mesto spoticanja

Obraćanje dva predsednika, Vladimira Zelenskog i Vladimira Putina. Jedan proglašava ratno stanje na teritoriji Ukrajine i poziva na borbu za slobodu, dok drugi objavljuje početak specijalne vojne akcije koje će denacifikovati i demilitarizovati Ukrajinu. Ruska vojska je umarširala na međunarodno priznatu teritoriju Ukrajine, zauzevši nekoliko važnih strateških položaja čime je direktni konflikt dve suverene države ponovo aktiviran. Na svetsku scenu vratila se još jednom dobro poznata podela na istok i zapad, ali i na one koji u ovoj podeli biraju da ostanu nesvrstani.

Svaki deo ove žuto, plavo, crvene slagalice je neumitno važan za razumevanje odnosa dve zemlje, no za potrebe ovog članka, sadržaja i teme kojom se portal Progovori o pregovorima bavi, perspektiva evropske integracije će biti stavljena u prvi plan.

Ukrajina i Rusija: mesta spoticanja

Za potrebe razumevanja ukrajinsko - ruskih odnosa nije najzahvalnije odrediti referentnu vremensku tačku, od koje bi trebalo krenuti kako bi se razumeli trenutni događaji. Određivanje referentne tačke bi u aktuelnim, turbulentnim dešavanjima u najvećem broju slučajeva automatski podrazumevalo svrstavanje na jednu od dve suprotstavljene strane, te su se, nepristrasnošću (ne)obavezani, istraživači, politički komentatori i novinari našli u nebranom grožđu.

Razloge jako komplikovanog odnosa Ukrajine i Rusije možete potražiti nekoliko vekova unazad. Možete se 'pak skoncentrisati na period carske Rusije ili period nakon Oktobarske revolucije i prvog proglašenja nezavisnosti Ukrajine 1918. godine. A možete uzeti u razmatranje samo period Sovjetskog Saveza, kada su dve danas suprotstavljene države bile deo nekadašnje najveće svetske federacije i period tokom kojeg je, za vreme svog vakata, konkretnije 1954. godine, Nikita Hruščov poklonio, prebacio, dodelio poluostrvo Krim Ukrajinskoj Sovjetskoj Socijalističkoj Republici. Pojedini analitičari bi pošli samo od raspada te federacije i drugog proglašenja nezavisnosti Ukrajine 1991. godine. Uspostavljanje nove, nezavisne države, bazirane na evropskim principima pocrtanim u prvom, modernom, demokratskom ustavu, usvojenom 1996. godine značio je potrebu za redefinisanjem odnosa, tada ponovo dva nezavisna aktera – Republike Ukrajine i Ruske Federacije.

Uz izvesne ograde, pretpostavka je da bi se najveći broj analitičara usaglasio oko stava da su se odnosi Ukrajine i Rusije kvarili i popravljali u zavisnosti od političke elite u Ukrajini (ukoliko, opet uz pojedine ograde, uzmemo u obzir da se elita u Rusiji nije drastično menjala), koja je iskazivala manje ili veće aspiracije za saradnju sa Evropskom unijom i vojnim savezom NATO, odnosno Ruskom Federacijom.

Ukoliko personalizujemo političku elitu u Ukrajini, prvi značajni pro-evropski i pro-ruski politički sukob odigran je između dva pobednika, dva Viktora – Janukoviča i Juščenka na predsedničkim izborima 2004. godine. U postizbornim događajima, zbirno nazvanim Narandžasta revolucija, pobedio je Juščenko. Time, Ukrajina je svoj pogled usmerila na Zapad, sve do 2010. godine kada Janukovič biva izabran za predsednika Republike, čime se pogled Ukrajine blago pomera ka Istoku.

Ukrajina i Evropska unija - hronologija odnosa

Od raspada Sovjetskog Saveza do danas, Ukrajina se konstanto nalazi u situaciji u kojoj mora da gleda i na Istok i na Zapad. Na Istoku joj se nalazi Ruska Federacija, koja Ukrajinu smatra tampon zonom ka zapadnim zemljama, sa druge strane, na Zapadu joj se nalaze Evropska unija i vojni savez NATO, koje nastoje da podstaknu i pruže podršku evroatlanskim integracijama Ukrajine. Nagle promene ukrajinskog političkog kursa i naginjanja ka jednoj od dve suprotstavljene strane, odnosno geopolitička pogleda na svet, imale su za posledicu društvene tenzije i sukobe, koji su spoticali evropsku integraciju Ukrajine:

2007 - 2011. - pregovori Ukrajine sa EU o Sporazumu o pridruživanju i sveobuhvatnoj zoni slobodne trgovine;

2012. - Savet za spoljne poslove EU usvaja zaključke koji su potvrdili da je Unija spremna da potpiše sporazum sa Ukrajinom čim postigne određeni napredak u ispunjavanju uslova, koji su navedeni u zaključcima. Nastojanje Ukrajine da postigne sporazum o pridruživanju sa EU doveo je napetosti u njenim odnosima sa Rusijom;

2013. - prekomponovanje na političkoj sceni Ukrajine i pritisak Rusije doveo je do odluke Vlade Ukrajine da **obustavi pripreme za potpisivanje Sporazuma o pridruživanju EU, krajem 2013. godine.** Ova odluka inicirala je nemire na ulicama Kijeva i svrgavanja pro-ruski orijentisanog predsednika Viktora Janukoviča. Nakon ostavki vlade i raspuštanja parlamenta, privremeno ukrajinsko rukovodstvo donelo je odluku o uspostavljanju bližih veza sa Evropskom Unijom. Ova odluka dovela je do intervencije Ruske Federacije i aneksije Krima, nakon održanog referenduma na toj teritoriji;

septembar 2014. - Ukrajina se vraća na svoj pro-evropski put. Privremena vlada premijera Arsenija Jacenjuka parafirala je prvi deo dokumenta o pridruživanju. Evropska unija je podelila Sporazum na dva dela, politički i ekonomski, kako bi pružila priliku prelaznoj vladi da odmah u **martu 2014. potpiše prvi, politički deo, dok je ekonomski deo sporazuma potpisan nakon predsedničkih izbora i formiranja nove vlade u maju iste godine.** Ovaj potez Ukrajine i približavanje politici Unije doveo je do novog pogoršanja odnosa sa Rusijom;

decembar 2014. - Održan prvi sastanak Saveta za pridruživanje, u skladu sa novim Sporazumom o pridruživanju;

2015. - Usvojena je ažurirana agenda, koja predstavlja glavno sredstvo za praćenje i implementaciju Sporazuma;

2016. - Evropska komisija predstavila predlog da se ukrajinskim državljanima omogući bezvizni režim putovanja u zemlje Šengena;

maj 2017. - Savet usvaja predlog o liberalizaciji viznog režima za građane Ukrajine;

septembar 2017. - **Sporazum o pridruživanju**, koji uključuje i Sveobuhvatni sporazum o slobodnoj trgovini (DCFTA), glavni mehanizam za približavanje Ukrajine Evropskoj uniji, zvanično je počeo da se primenjuje od **1. septembra 2017. godine**. Potpisivanjem sveobuhvatnog Sporazuma, Unija je naglasila “nepokolebljivu podršku za nezavisnost, suverenitet i teritorijalni integritet Ukrajine, kao i za nastavak ambicioznih napora ukrajinskih vlasti da reformišu institucije i privredu zemlje”;

2021. - Ukrajina i EU potpisale sporazum u oblasti vazduhoplovstva.

Od potpisivanja Sporazuma o pridruživanju, pre osam godina, Evropska unija je izdvojila značajna finansijska sredstva kao izraz podrške reformskom procesu Ukrajine. Izdvojeno je ukupno 17 milijardi dolara u periodu od 2014. do 2021. godine. Dodatno, u februaru 2022. godine, zbog povećane geopolitičke neizvesnosti i njenog uticaja na ekonomsku situaciju u Ukrajini, EU je izdvojila još 1,2 milijarde evra za podsticanje stabilnosti u Ukrajini.

Zahtev za članstvo „na putu ka Briselu“

Petog dana od obraćanja predsednika Vladimira Zelenskog i predsednika Vladimira Putina, Zelenski, potpisao je zahtev za članstvo Ukrajine u Evropsku uniju. Nakon dugog političkog previranja, smenjivanja pro-ruskih i pro-evropskih vlada i predsednika, dokumenta su i zvanično na putu ka Briselu.

Ipak, podnošenje zahteva za članstvo u Evropsku uniju više je simboličan čin i izraz formalnosti, budući da je potrebno da svih 27 zemalja članica potvrde ovu odluku. I dok Evropski parlament najavljuje da će razmatrati rezoluciju o ubrzanom odobravanju statusa kandidata Ukrajini, predsednik Saveta Evropske unije, Šarl Mišel, je dosta oprezniji i podvlači da među 27 zemalja članica i dalje postoje različita stanovišta o ubrzanoj odluci.

Dosadašnja praksa kaže da je potrebno, u proseku, od 15 do 18 meseci, da komisija donese odluku o prijemu jedne zemlje u status kandidata.

Izvor: euparl.europa.eu

Sada glavno pitanje postaje da li će Evropska unija napraviti izuzetak u slučaju Ukrajine i zbog političkih razloga ubrzati proces i zanemariti sopstvenu proceduru.

Dok se o odluci o izuzetku raspravlja među članicama Unije, deluje da nije mnogo rasprave bilo oko usvajanja ekonomskih sankcija Rusiji. Pozivajući na jedinstvo i solidarnost, zvaničnici Evropske unije najavili su istrajno saradnju sa partnerima u cilju povećanja za sad samo ekonomskog pritiska na Rusiju, ne bi li se sukob što pre završio.

Paralelno sa dešavanjima na terenu, otpočeli su i diplomatski napori da se sukob privede kraju. Očekivano, prva runda mirovnih pregovora prošla je bez značajnijih dogovora dve strane. Dok se dve strane ne dogovore predviđaju se, a možda već i osećaju, posledice ovog sukoba.

*Bojana Džulović, Branislav Cvetković,
Miljana Jovanović
Beogradska otvorena škola*

Evropski odgovor na Ukrajinsku krizu: Zajedno i solidarno

Oružani sukob Ukrajine i Ruske federacije ulazi u treću nedelju trajanja. Odmah po izbijanju sukoba, lideri i liderke Evropske unije pozvali su na smirenje sukoba i obećali pružanje snažne političke, ekonomske i humanitarne pomoći Ukrajini. Osim obećanja, evropski zvaničnici usvojili su niz sankcija kojima su želeli da ograniče ruska delovanja na teritoriji Ukrajine i ubrzaju kraj sukoba. Predsednik Vladimir Zelenski zatražio je da Ukrajina bude primljena u Uniju po hitnom postupku, a potom su zahtev za članstvo podnele Gruzija i Moldavija. S druge strane, Ruska Federacija objavila je spisak neprijateljskih zemalja, na kome su se, između ostalih našle i države članice Evropske unije.

Uvođenje sankcija Ruskoj Federaciji: Od sporta do SWIFT-a

Prve sankcije Evropske unije za Rusiju predstavljene su 22. februara nakon ruskog priznavanja teritorija Donjeck i Lugansk na istoku Ukrajine. Usvojene su ekonomske mere sa ciljem da se oteža pristup Rusije finansijskom kapitalu i svetskom tržištu kako bi se sprečilo finansiranje daljih akcija ruske vojske. Predsednik Evropskog saveta Šarl Mišel i predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen, pozdravili su solidarnost država članica u odgovoru na krizu i najavili usvajanje dodatnih mera.

Predsednica Evropske komisije predstavila je set mera s ciljem da oteža i onemoguću delovanje Rusije u Ukrajini. Jedna od najznačajnijih ekonomskih mera tiče se uklanjanja određenog broja ruskih banaka iz SWIFT sistema plaćanja. To u praksi znači da deo banaka neće više imati uvid u novac klijenata u inostranstvu, a svaka procedura za priliv novca van ruskih granica postaje znatno komplikovanija nego pre, te ovom merom Rusija značajnim delom ostaje izvan međunarodnih finansijskih tokova. Sankcijama Evropske unije obuhvaćeni su i ruski mediji bliski vladi, u cilju sprečavanja širenja dezinformacija. Unija je pooštrila i sankcije koje se odnose na Belorusiju - tri beloruske banke takođe će biti isključene iz SWIFT sistema plaćanja.

Članice Evropske unije su uvele i zabranu letova, zatvorivši svoj vazdušni prostor za ruske avione i najavile uvođenje mera kojima će se uticati na smanjenje i usporavanje ruskog tehnološkog napretka. Osim pomenutih sankcija, Rusija je isključena iz brojnih kulturnih i sportskih takmičenja - Unija evropskih fudbalskih asocijacija (UEFA) odlučila je da ruski klubovi kao i reprezentacija budu isključeni iz međunarodnih takmičenja, a odlukom Evropske radiodifuzne unije, Rusija neće učestvovati na takmičenju za pesmu Evrovizije.

Svaka od ovih mera koje je Unija usvojila ima za cilj da izopšti Rusiju iz međunarodne zajednice i time ubrza okončanje oružanog sukoba. Zajedničkim istupanjem Unije, uz pomoć drugih zapadnih partnera, evropska zajednica je nakon dužeg vremena ponovo ujedinjena u svom delovanju.

Evropski novi talas

Nesumnjivo, oružani sukob Ukrajine i Rusije oživeo je duh solidarnosti i saradnje među državama članicama Evropske unije. Želja za očuvanjem evropske bezbednosne arhitekture i težnja za što bržim uspostavljanjem mira podstakla je države članice da međusobno saraduju.

Izvor: ec.europa.eu

Saradnja je ojačana i sa Sjedinjenim Američkim Državama, Severnoatlantskim paktom (NATO), Velikom Britanijom i Australijom.

Uloga Evropske unije kao faktora mira i stabilnosti na evropskom tlu neretko je bila predmet različitih kritika. Iako Unija prvenstveno svojom transformativnom moći utiče na uspostavljanje normi i standarda demokratskog upravljanja, kako kod država članica tako i kod država kandidata za članstvo, čini se da ova kriza može da stvori prostora i za novu, ojačanu vojnu dimenziju delovanja Unije. Po prvi put do sada, Evropska unija učestvovala je u nabavci oružja za treću zemlju, čime je napušten princip neisporučivanja oružja stranama koje su u oružanom sukobu. Aktiviran je i mehanizam za krizne situacije [Integrisani politički odgovor na krizu](#) (IPCR), koji pokreće država članica ili zemlja koja predsedava Savetu Evropske unije, s ciljem da se omogući pružanje zajedničkog i brzog odgovora.

Zajedničko delovanje Evropske unije iznedrilo je i Rezoluciju Evropskog Parlamenta kojom su evroparlamentarci osudili oružani sukob, ali i tražili pooštavanje sankcija prema Rusiji. Osim toga, članovi Evropskog parlamenta zatražili su i pojačavanje napora Unije kako bi Ukrajina što pre postala njena članica. Osim Ukrajine, [zahteve za članstvo](#) u Evropskoj uniji podnele su i Moldavija i Gruzija. Na osnovu njihovog zahteva, Evropska komisija će izraziti svoje mišljenje, a na 27 država članica je da odluči da li će one dobiti status kandidata za članstvo. Za razliku od Moldavije, Ukrajina i Gruzija imaju Sporazume o stabilizaciji i pridruživanju sa Unijom, međutim, to svakako neće znatno uticati na ubrzanje pristupnog procesa, s obzirom na njegovu kompleksnost i dugotrajnost. Zahtevi ovih istočnoevropskih država za članstvom u Uniji dodatno su osnažili i ujedinili države članice u nameri da očuvaju jedinstvo ne samo evropske zajednice, već čitavog kontinenta, međutim, veliko je pitanje da li će Unija napraviti ustupak u ovom slučaju i izmeniti dosadašnji proces pristupanja.

Razjedinjeni odgovori država članica na pređašnje krize češće su bili pravilo nego izuzetak. Razmimoilaženja na nacionalnom i evropskom nivou stvarala su zategnute odnose i usporavala efikasno, zajedničko, jedinstveno delovanje Unije. Ukrajinska kriza bez sumnje je visoko postavila brojna pitanja na agendu Evropske unije. Prvenstveno, otvorila je pitanje budućnosti evropske bezbednosne politike, uticaja i međuzavisnosti Unije od zapadnih partnera, pre svega od Sjedinjenih Američkih Država, kao i pitanje daljeg proširenja Evropske unije na istok. Kako kriza odmiče, čini se da Makinderova misao o *Istočnoj Evropi kao predelu srca*, nesumnjivo dobija na značaju.

*Miljana Jovanović
Beogradska otvorena škola*

Domaća ekonomija: Između ruskog gasa i evropske perspektive

„Srbija je u spoljnoj trgovini najviše zavisna od svog glavnog partnera – Evropske unije, potom od regiona, odnosno CEFTA zemalja, pa tek potom od Ruske Federacije. Međutim, u strateškom smislu, zbog uvoza nafte i gasa, Rusija joj je nezaobilazni isporučilac kojeg će biti veoma teško zameniti nekim drugim”, smatra profesor Ekonomskog fakulteta u Beogradu, Miodrag Filipović.

Statistički podaci jasno ukazuju da je spoljnotrgovinski partner Srbije broj jedan Evropska unija. U 2021. spoljna trgovina sa EU činila je 60,3% ukupne razmene Srbije. Ukoliko pratimo vrednosti spoljnotrgovinske razmene sa EU, videćemo da se ona, u odnosu na 2009. godinu, skoro učtverostručila. Sa druge strane, u Rusku Federaciju, tokom 2021. godine, uvezli smo robu u vrednosti od preko 1,5 milijardi, a izvezli tek nešto više od 800.000 evra.

Ipak, od Ruske Federacije i dalje smo jako zavisni zbog uvoza nafte i gasa, iako se poslednjih godina povećava uvoz energenata iz EU-28. *“Kod prirodnog gasa uvoz u periodu 2015-2020. je skoro u potpunosti iz Ruske Federacije. I danas, uvoz gasa iz ove zemlje ostaje dominantan sa preko 90-95% naše potrošnje.”* naglašava Filipović.

Kada se radi o nafti, takođe, imamo dominaciju Ruske Federacije, kao ključnog partnera, ali ne toliko izraženu kao kod gasa. Naime, pored Rusije među prvih 5 naših snabdevača figuriraju Kazahstan, Irak, Iran i Nigerija.

Dok su Sjedinjene Američke Države uvele zabranu uvoza ruske nafte, Evropska unija ima druge planove. Iako predsednica Evropske komisije Ursula fon der Lajen ističe potrebu oslobađanja od zavisnosti gasa, nafte i uglja iz Rusije nije realno da će ta potreba odmah biti kroz mere sprovedena. Novi plan za budućnost energetike u Evropi, u Briselu se već duže vreme pripremao, a sada, zbog rata u Ukrajini, sve se ubrzalo. Ono što ostaje upitno jeste da li će i na koji način Srbija usaglasiti svoju energetska politiku sa politikom Evropske unije kada na red dođe smanjenje zavisnosti od ruskog gasa i nafte.

Tržište ne voli neizvesnosti uzrokovane krizama budući da one mogu dovesti do opšte panike i straha kako među građanima tako i među ulagačima. Ono što građane Srbije najviše interesuje, ali i brine, jeste da li će i na koji način osetiti ekonomske posledice sukoba u Ukrajini. Traumatične slike velikih nestašica i dalje su duboko urezane u pamćenje naših građana, što samo dodatno pojačava bojazan od sličnih scena. Ovih dana bili smo svedoci ponovnih masovnih kupovina osnovnih životnih namirnica (brašna, ulja, šećera), ali i dugačkih redova na pumpama za gorivo.

Profesor Filipović naglašava da bi produžetak sukoba u Ukrajini mogao da dovede do snižavanja standarda građana kroz više cene benzina, dizela, hrane, što opet dovodi i do rasta cena komunalija i drugih egzistencijalnih roba i usluga. *“Ukoliko, pored toga, dođe i do poremećaja kursa evra (premda su devizne rezerve na vrlo visokom nivou, pa to nije za očekivati), to će drastično, prvo urušiti kupovnu moć plata, penzija i ostalih primanja, a dugoročno sniziti mogućnosti za razvoj usled smanjenih mogućnosti za generisanje domaće štednje što znači manje investicije i usporavanje rasta BDP-a.”*, podvlači Filipović.

Dalja eskalacija sukoba u Ukrajini smanjila bi ili potpuno eliminisala naše mogućnosti izvoza u Ukrajinu i Rusku Federaciju, što znači ili smanjivanje naše proizvodnje ili dugu i neizvesnu potragu za plasman na nova tržišta. Pored toga, posledice dugoročnog sukoba odrazile bi se i na cenu energenata, a samim tim i na inflaciju, koja bi dodatno rasla.

Srbija se, po izbivanju sukoba na istoku Evrope, našla u prilično nezavidnoj poziciji. Sedenje na dve stolice, budući da ekonomski zavisimo i od Evropske unije, ali i od Ruske Federacije, postaje nemoguće. Iz EU struktura stižu različite poruke - dok su jedni puni razmevanja za našu specifičnu poziciju, drugi su skloni pretnjama i pritiscima da bi Srbija mogla da ostane bez statusa zemlje kandidata ukoliko ne usaglasila svoju spoljnu politiku sa politikom Evropske unije.

“Svakako da će institucije EU, delimično i pod pritiskom NATO-a i SAD, zahtevati od Srbije potpuno usklađivanje sa politikom EU. Koliko dugo ćemo mi moći da to izbegavamo zavisi od jačine tih pritisaka. U svakom slučaju poželjno bi bilo da Srbija zadrži svoj stav o vojnoj neutralnosti i nemešanju u pitanja drugih suverenih država.” zaključuje profesor Filipović.

Izvor: europa.rs

Krize i sukobi postoje gotovo oduvek. Ipak, većina njih, nakon Drugog svetskog rata, bila je prevashodno lokalnog karaktera i nije imala širi domet. Trenutni sukob na istoku Evrope ne percipira se samo kao sukob Ruske Federacije i Ukrajine već kao sukob Ruske Federacije i zapadnog sveta, pre svih, EU i SAD. Vremenski okvir sukoba uticaće na to da li će se on proširiti i sa geopolitičkog stanovišta dodatno prelići i na ekonomsko polje.

Bojana Džulović,
Beogradska otvorena škola

Srbija i zajednička spoljna i bezbednosna politika Evropske unije: Od prilike do neprilike

„Evropske integracije i članstvo u Evropskoj uniji su nacionalni interes i strateško opredeljenje, dok su vrednosti Evropske unije upravo one vrednosti koje Republika Srbija podržava i želi dalje da neguje” - jasno je objašnjeno [na sajtu](#) Ministarstva spoljnih poslova Republike Srbije, u delu koji pokriva političke odnose Srbije i Evropske unije. U istom dokumentu jasno piše da će ishod pregovaračkog procesa „rezultirati potpunim usaglašavanjem sa sistemom, vrednostima i zakonodavstvom Evropske unije”.

Usaglašavanje sa sistemom, vrednostima i zakonodavstvom je proces koji traje, u slučaju Srbije možda duže nego uobičajeno. Čini se da je kada se „usaglašenost” i „Unija” nađu u istoj rečenici samo jedna stvar na pameti onih koji tu rečenicu čitaju ili slušaju - spoljna politika. Usaglašenost srpske i evropske spoljne politike (spoljne politike Evropske unije) se izdiže u prvi plan uglavnom u kriznim međunarodnim situacijama, te se moglo pretpostaviti da će upravo to biti jedno od tema u domaćoj, regionalnoj i evropskoj javnosti prilikom eskalacije krize u Ukrajini.

Usaglašenost spoljne politike Srbije sa spoljnom politikom Evropske unije

Ukoliko za vremensku odrednicu uzememo godinu za nama, godinu 2021. videćemo da je Republika Srbija procentualno napredovala u odnosu na prethodnu godinu, usaglašivši se sa 52, od ukupno izdatih 85 spoljnopolitičkih deklaracija Evropske unije. Prema [analizi](#) Centra za međunarodne i bezbednosne poslove (ISAC) Srbija je svoj procenat usaglašenosti povećala sa 56% 2020. godine, na 61% 2021. godine. Poređenja radi, najniži procenat usaglašenosti Srbije bio je 2017. godine - 46%, dok je najviši bio 2015. - 66% prema istoj analizi. Kada su ove brojke u pitanju treba imati u vidu spoljnopolitičke aktuelnosti i međunarodna previranja.

Mnogo značajnije od procentualnih vrednosti usaglašenosti jesu deklaracije sa kojima se Srbija nije usaglasila, odnosno oblasti koje one pokrivaju. Oblast u kojoj Srbija ima najmanji procenat usaglašenosti odnosi se na uvođenje, dopune i obnavljanje restriktivnih mera prema državama kojima je Unija uvela takvu vrstu mera, tu se pre svega misli na Rusiju, a onda i Kinu, Venecuelu, Belorusiju. Zbog svoje specifične pozicije u međunarodnim odnosima, nerešenim problemom Kosova i Metohije i podrškom koju dobija od Rusije i Kine u rešavanju tog spora, a onda i zavisnosti od ruskih energenata, Srbija je opreznija, ne uvodi mere, te zbog toga njen procenat usaglašenosti trpi.

Od zemalja kandidatkinja za članstvo Srbija sa 61% se nalazi na četvrtom mestu usaglašenosti. Ispred Srbije su Albanija i Crna Gora sa 100% i Severna Makedonija sa 93%. Iza Srbije su Bosna i Hercegovina sa 35% i Turska sa 14%, mada proces integracije Srbije sa BiH i Turskom nije zahvalno porediti.

Zanimljivo je uporediti srpski procenat usaglašenosti sa procentom država iz programa Istočno partnerstvo za 2021. godinu. Nešto slabiji procenat od Srbije imaju Moldavija (59%) i Gruzija (52%), dok znatno viši procenat usaglašenosti ima Ukrajina, čak 76%.

Eskalacijom krize u Ukrajini, otpočinjanjem specijalne operacije ruske vojske 24. februara novi talas evropskih sankcija je usmeren ka Rusiji, što je srpsku spoljnopolitičku poziciju (ponovo) stavilo u nezgodnu situaciju.

Nakon uvođenja i pojačavanja političkih i ekonomskih sankcija Evropske unije usmerenih ka ruskim bankama, oligarsima, tehnologiji, energetici, ekonomiji i zabrani letova, čekalo se više od 36 sati da Republika Srbija usvoji [Zaključak](#) Saveta za nacionalnu bezbednost, u čijoj tački osam jasno piše: „Polazeći od toga da je njena osnovna dužnost da sve svoje snage posveti očuvanju mira i blagostanja svojih građana, Republika Srbije će se prilikom razmatranja potrebe da se eventualno donesu restriktivne mere ili sankcije protiv bilo koje države, uključujući Rusku Federaciju, rukovoditi isključivo zaštitom svojih vitalnih ekonomskih i političkih interesa. Kao država koja je u bliskoj prošlosti iskusila sankcije Zapada i čiji sunarodnici u Republici Srpskoj danas trpe sankcije, Republika Srbija smatra da nije njen vitalni politički i ekonomski interes da u ovom trenutku uvodi sankcije bilo kojoj državi, pa ni njenim predstavnicima ili privrednim subjektima”.

Očekivano je da posledično legitimnom stavu Republike Srbije procenat usaglašenosti za prvu polovinu, ali verovatno i celu 2022. godinu bude značajno umanjnjen, no kao što je pomenuto ranije, u zavisnosti od međunarodnih previranja i shodno specifičnosti srpske pozicije taj procenat će rasti i opadati sve vreme trajanja pregovora.

Šta to znači za proces integracije Srbije?

Nakon objavljivanja usvojenog Zaključka, burne reakcije iz regiona i Evrope bile su usmerene ka Srbiji. Najoštriji i najglasniji bio je kopredsedavajući Evropskog saveta za spoljne odnose Karl Bilt, koji je na svom titer nalogu napisao: „Ovim stavom, Srbija se de fakto diskvalifikovala iz procesa pristupanja EU”, a nešto umerenijeg tona bio je šef diplomatije EU Žozep Borelj pozvavši Uniju da prati uticaj Rusije na zemlje Zapadnog Balkana.

Ovakve reakcije zvaničnika EU će sigurno imati reperkusije na pregovarački proces Srbije, konkretnije po i dalje neotvoreni, klaster 6 - „Spoljni odnosi”. Ukoliko za kriterijum veličine i važnosti klastera uzmemo broj poglavlja, klaster 6 je najmanje obiman jer ga čine samo dva poglavlja - poglavlje 30 „Ekonomski odnosi sa inostranstvom” (spoljni odnosi) i poglavlje 31 „Spoljna, bezbednosna i odbrambena politika”. Poglavlje 30 je otvoreno decembra 2017, dok poglavlje 31 čeka svoj izveštaj sa skrininga, koji je urađen oktobra 2014. godine.

Izvor: europa.rs

Očigledno izostaje napredak u usklađivanju spoljne politike Srbije i Evropske unije. Međutim, suprotno očekivanju, aktuelna kriza je na svojevrstan način ubrzala proces integracije Ukrajine, Gruzije i Moldavije ili ga makar podigla na agendi Evropske unije. Teško je očekivati da će zemlje iz Istočnog partnerstva ući preko reda, ali je isto tako teško očekivati da će Srbija uplivati na ovom talasu po cenu zanemarivanja drugih nacionalnih interesa. Zbog toga je potrebno još mnogo vremena, napora i odgovornosti za „usaglašavanje sa sistemom, vrednostima i zakonodavstvom Evropske unije”.

*Branislav Cvetković
Beogradska otvorena škola*

Ukrajinska kriza i evropske integracije iz perspektive Srbije

BOŠ
BEOGRADSKA
OTVORENA
ŠKOLA

CIVILNO DRUŠTVO ZA
UNAPREĐENJE PRISTUPANJA
SRBIJE EVROPSKOJ UNIJI

Švedska
Sverige